

Christopher Morley

LA LLIBRERIA
AMBULANT

*Traducció de
Dolors Udina*

El cercle *de* VIENA

Primera edició: juny del 2014
Títol original: *Panassus on Wheels*
© de la traducció: Dolors Udina
© de les característiques d'aquesta edició:
Viena Edicions
Tuset 13 - 08006 Barcelona
viena@vienaeditorial.com
www.vienaeditorial.com
ISBN: 978-84-8330-791-5
Dipòsit legal: B 11960-2014
Disseny de la col·lecció: Malaidea
Fotocomposició: Alfa
Impressió i enquadernació: Liberdúplex

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transmissió d'aquesta obra només pot ser realitzada
amb l'autorització dels seus titulars,
llevat de l'excepció prevista per la llei.
Dirigiu-vos a CEDRO (www.cedro.org)
si necessiteu fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra.

Em pregunto si, en el tema de l'educació superior, no hi ha un excés de bajanades. No he vist mai ningú que pel fet de conèixer els logaritmes i altres menes de poesia sigui més ràpid a l'hora de rentar plats o sargir mitjons. Jo m'he dedicat molt a llegir sempre que he pogut i em nego a «admetre impediments» per a l'amor dels llibres, però també he vist una gran quantitat de persones bones i pragmàtiques que s'han esguerrat per culpa de la lletra impresa. Llegir sonets, per exemple, sempre em fa venir singlot.

No havia pensat mai convertir-me en escriptora! Tanmateix, em sembla que hi ha alguns detalls divertits en la meua història amb l'Andrew, i en com els llibres van posar fi a la nostra plàcida vida. Quan Johannes Gutenberg, el nom real del qual (segons diu el professor) era Gooseflesh, va demanar diners per instal·lar la seva impremta, va introduir molts problemes al món.

L'Andrew i jo érem meravellosament feliços al mas fins que ell es va fer escriptor. Si jo hagués previst totes les preocupacions que es derivarien dels seus escrits, hauria cremat el primer manuscrit al foc de la cuina sense pensar-m'ho.

L'Andrew McGill, autor d'aquests llibres que llegeix tothom, és el meu germà. Per dir-ho d'una altra manera, jo sóc la

seva germana, deu anys més jove. Fa molts anys, l'Andrew era un home de negocis, però li va fallar la salut i, com fan tantes persones en els llibres de relats, va fugir al camp, o, com en deia ell, al cor de la Natura. Ell i jo érem els únics que quedàvem d'una família que no havia tingut gaire èxit. Jo m'anava esllanguint lentament com a institutriu de casa bona a Nova York. Ell em va rescatar i, ajuntant els nostres estalvis, ens vam comprar una casa al camp. Ens vam convertir en pagesos de debò que ens llevàvem quan sortia el sol i ens n'anàvem a dormir quan es ponia. L'Andrew duia granota i samarreta, i amb el temps es va anar tornant més moreno i fent més cepat. A mi, les mans se'm van tornar vermelles i blaves de tanta sabonera i tant de gebre; no veia un anunci de Redfern sinó d'un cap d'any a l'altre, i la meva cuina era un camp de batalla on jo serrava les dents i aprenia a estimar la feina dura. Tota la literatura que llegíem consistia en informes agrícoles governamentals, almanacs de patents de medicina, fullets de venedors de llavors i catàlegs del Sears Roebuck. Ens vam subscriure a la revista *Granja i llar* i llegíem novel·les de fulletó en veu alta. De tant en tant, quan volíem emocions fortes, llegíem alguna cosa emocionant de l'Antic Testament: aquell llibre tan alegre de Jeremies, per exemple, que a l'Andrew li agradava molt. El mas va prosperar molt amb el pas del temps i, cada dia, cap al tard, l'Andrew solia estar-se una estona assegut a les tanques del camp, i per la manera com cremava el tabac de la pipa era capaç de preveure com seria el temps l'endemà.

Com ja he dit, érem d'allò més feliços fins que l'Andrew va tenir la fatal idea d'explicar al món que érem tan feliços. Em

sap greu haver d'admetre que ell sempre ha estat un home de llibres. Quan era estudiant, editava la revista de la universitat, i de vegades, quan s'impacientava amb les novel·les de fulletó de *Granja i llar*, treia els volums enquadernats d'aquest periòdic universitari, em llegia alguns dels seus poemes i relats de joventut, i murmurava vagament que algun dia escriuria alguna cosa. Jo estava més preocupada per les gallines que pels sonets i he de dir que mai no em vaig prendre gaire seriosament aquestes amenaces. M'hauria d'haver plantat des del primer moment.

Llavors va morir el besoncle Philip i vam heretar tota la seva col·lecció de llibres. Havia estat professor d'universitat i feia anys, quan l'Andrew era petit, l'oncle Philip se l'havia estimat molt; de fet, va ser ell qui el va matricular a la universitat. Érem els únics parents propers que tenia i un bon dia van arribar-nos tots els seus llibres a casa. Allò va ser el començament del final. Tant de bo hagués estat capaç de veure-ho! L'Andrew s'ho va passar de meravella construint prestatgeries a totes les parets de la sala, i no content amb això, va convertir el vell galliner en un estudi, va posar-hi una estufa i s'hi passava tota la nit després que jo me n'anés a dormir. El primer que va fer va ser batejar la casa com Sabine Farm (tot i que es coneixia des de feia temps com Hollow Bog, és a dir, Clot del Fangar), perquè li va semblar que era més literari. Sempre que anava a Redfield a buscar provisions, s'enduia un llibre; de vegades, el carro tornava dues hores tard, amb el pobre Ben avançant mandrosament pel camí i l'Andrew submergit en la lectura del seu llibre.

En aquell moment jo no hi vaig donar gaire importància, però sóc una dona molt tolerant i, mentre l'Andrew fes la

feina del mas que li corresponia, ja tenia prou coses de què ocupar-me. Pa calent i cafè, ous i conserves per esmorzar; sopa calenta i carn, verdures, pastís de poma, vedella amb suc, pa negre i blanc, pastís de nabius, pastís de xocolata i sèrum de mantega per dinar; pastes, te, entrepans de salsitxa, móres, crema i rosquilles per sopar: aquesta és la mena de menús que preparava tres cops al dia des de feia anys. No em quedava temps per preocupar-me d'altres coses que no fossin les meves tasques.

I llavors, un matí, vaig enxampar l'Andrew preparant un paquet gros per al carter. Semblava tan avergonyit que vaig haver de preguntar-li què feia.

—He escrit un llibre —em va dir, i me'n va ensenyar la primera plana:

EL PARADÍS RECUPERAT

per

ANDREW MCGILL

Tampoc llavors no em vaig preocupar gaire, perquè evidentment pensava que ningú no voldria publicar-lo. Però, Mare de Déu Senyor! Vet aquí que cosa d'un mes més tard va arribar una carta d'un editor... que volia publicar el llibre! Aquesta és la carta que l'Andrew té emmarcada sobre la seva taula. Només perquè es vegi com sonen aquestes coses, la copiaré aquí:

DECAMERON, JONES & COMPANY

EDITORS

Union Square, Nova York

13 de gener de 1907

Benvolgut senyor McGill,

Hem llegit amb un interès especial el seu manuscrit titulat El paradís recuperat. No tenim cap dubte que un relat tan inspirat sobre els plaers de la vida sana al camp serà molt ben rebut pel públic i, amb l'excepció d'uns quants abreuaments i revisions, ens plauria molt publicar el llibre pràcticament tal com està. Ens agradaria que l'il·lustrés el senyor Tortoni, de qui segurament deu conèixer alguna obra, i voldríem saber si li sembla bé que es posi en contacte amb vostè per familiaritzar-se amb l'aire i el color de la seva regió.

Estem disposats a pagar-li uns drets d'autor del 10 % de les vendes del llibre, i li adjuntem dues còpies del contracte perquè les signi si el tracte li sembla satisfactori.

Atentament, etc. etc.

DECAMERON, JONES & CO.

D'aleshores ençà he pensat que *El paradís perdut* hauria estat un títol més escaient per al llibre. Es va publicar a la tardor del 1907 i, des de llavors, la nostra vida ha canviat per sempre més. Per alguna desgràcia, el llibre es va convertir en l'èxit de la temporada; va ser recomanat pertot com «un evangeli de salut i de bon criteri» i, gairebé cada cop que venia el correu, l'Andrew rebia ofertes d'editors i de directors de revistes que

volien contractar el seu següent llibre. És gairebé increïble veure fins a quin punt són capaços de rebaixar-se els editors en les seves estratègies per convèncer un autor. A *El paradís recuperat*, l'Andrew havia escrit sobre els rodamons que passen per aquí, i que n'hi havia de molt pintorescos i interessants (i, deixeu-m'hi afegir, de molt bruts) i que mai no en fèiem fora cap que semblés digne. Us creureu que, a la primavera després que sortís el llibre, va aparèixer un dia un vagabund d'aspecte lamentable amb una motxilla i, després d'ensabonar l'Andrew pel seu llibre i de quedar-se a casa a dormir, a l'hora d'esmorzar es va presentar com un dels principals editors de Nova York? Havia fet aquesta martingala per conèixer l'Andrew.

Com ja us podeu imaginar, en aquestes circumstàncies no va caldre gaire temps perquè l'Andrew s'ho arribés a creure. L'any següent, de cop i volta va desaparèixer, havent-me deixat només una nota a la taula de la cuina, i va passar sis setmanes recorrent tot l'estat per reunir material per a un nou llibre. Jo vaig fer tot el que vaig poder per impedir que anés a Nova York a parlar amb editors i gent d'aquesta mena. Li arribaven sobres plens de retalls de diari i es passava hores estudiant-los quan el que hauria d'haver fet era llaurar blat. Per sort, el carter sempre ve a mig matí, quan l'Andrew és al camp, i així jo tenia una oportunitat de mirar-me les cartes abans que les veiés ell.

Després de l'aparició del segon llibre (*La felicitat de la vida al camp*, es deia), arribaven tantes cartes d'editors que jo solia llençar-les al foc abans que les veiés l'Andrew, tret de les que duïen el remitent de Decameron Jones, que de vegades contenien xecs. De tant en tant venien a casa persones del món

literari per entrevistar l'Andrew, però jo gairebé sempre aconseguia fer-los fora.

Tanmateix, l'Andrew era cada cop menys pagès i més home de lletres. Es va comprar una màquina d'escriure. S'estava hores a la cort de porcs apuntant adjectius per descriure la posta de sol en comptes d'arreglar el penell del graner, que estava tan desballestat que el vent del nord venia del sud-oest. Ja no es mirava pràcticament mai els catàlegs del Sears Roebuck i, després que el senyor Decameron ens vingués a veure per proposar-li que escrivís un llibre de poemes del camp, la situació es va tornar simplement insuportable.

I, mentrestant, jo no parava de comptar ous i de preparar tres plats al dia i d'administrar el mas, mentre l'Andrew, cada vegada que tenia un atac literari, emprenia alguna excursió per viure aventures per a un nou llibre. (M'agradaria que haguéssiu vist en quin lamentable estat tornava d'aquests viatges en què vagabundejava per les carreteres sense diners ni uns mitjons nets al sarró. Una vegada va arribar a casa amb una tos que es podia sentir des de l'altra banda de l'estable i vaig haver de fer-li d'infermera durant tres setmanes.) Quan em vaig assabentar que algú havia escrit un petit fullet sobre «el savi de Redfield» i em descrivia a mi com una «Xantipa rural» i «el platet de la balança domèstica que mantenia el gran escriptor a prop de les realitats quotidianes de la vida», vaig decidir administrar a l'Andrew una mica de la seva medecina. I aquesta és la meva història.